

ПЕСНИК БРАНИСЛАВ МАТИЋ У ИНТЕРВЈУУ „ПОЛИТИЦИ”

Поезија није бекство, него потрага

Свугде где је олиставао онај наш предачки штап, и где је Сава тим штапом отварао изворе у стени, мој је завичај. Моја поезија темељи се на мистици сећања. Кестлер је у праву када каже да је и „имагинација само облик сећања”. Ватра и светлост присутни су у мојој поезији зато што из њих долазимо. Еп који чујете у мојој лирици важан је данас и због етике коју носи и због типа човека којем је саобразан. Мало је тога данас, у овом суноврату. Истинска поезија је обред којим се обнавља вид и памћење света. Ако одустанеш од тога, одустао си од себе

Пише: Марина Вулићевић

Међу новијим поетским издањима Српске књижевне задруге, која су штампана о 130. годишњици ове институције културе, налази се и збирка „Благослови” Бранислава Матића, песника, уредника у издавачкој кући „Принцип прес”, приређивача великог броја издања из области књижевности, сакралне традиције, филозофије историје, културе. И овом његовом поетском књигом доминира култура, како је то истакао уредник Драган Лакићевић, која обухвата старије и нове слојеве, иконографију модерне песме и

портрета, језичке и фолклорне елементе, историју и традицију, као и ону настасијевићевску матерњу мелодију... „Бол је оба рода/и мушког и женског/Језик који то не зна/не памти од почетка/не траје до краја...”, каже стих.

Међу историјским личностима које инспиришу вашу поезију је и српски војсковођа из 14. века Никола Алтомановић, који је владао простором до Јадранског мора. Због чега су његова трагична судбина, као и пут велможа Војиновића, важни за вас као песника?

У древности, духовни пут човека рачвао се на „пут предака” и „пут богова”. То зна свака *scientia sacra*

у нашим темељима, закључно са оном Хамвашевом. Никола Алтоманов, као и сви други Војиновићи херцеговачки и косовски, стиже у моју поезију са „пута предака”. Мојих предака. Био је то велики средњовековни род, заветници Стефана Дечанског и Душана Силног. У једном периоду владао је простором од Рудника до Боке и од Звечана до Неретве. Милош Војиновић прати краља Душана у Дубровник и ликом доспева на каснију познату слику Марка Мурата. Милош нам, у епу, из једне мисије преко мора доноси свевремену опомену: „Латини су старе варалице.” Припадници тог рода доцније стижу и у дубровачку књижевност (Лујо и Иво), и у салон Саве Владиславића, и у руски царски генералштаб. Од њих је и Владимир Војиновић, познати руски писац, пореклом из Славјаносербска. (...) Међу свима њима најживописнија фигура је млади Никола Алтоманов. Да је поживео дуже, верујем, имао би све што треба да наследи Душана. У његовој судбини сустичу се неки величанствени и страшни српски архетипски вртлози. У мојим

Благословима

посвећене су му две песме, премда он изискује велики роман и филм.

Везујете се за топониме Херцеговине, Крајине, Ртња, Повлена, Сувобора, Јастрепца, Дрине... Како у савремености видите те симболе слободе, непокорности и излечена?

Уз благослов предака, језика, мита, детињства, вечних љубави, невидљивих заштитника, важно место у мом преплету има благослов завичаја. Нису то само предели где смо рођени. Сродно принципу стварања претеча у књижевности, завичаји се могу стицати. То су простори и времена који нас одређују на виши и дубљи начин, уграђени су у нас, у нашу осећајност и мисаоност, у наше поимање света и човека. Тако имамо свој небески завичај, своје митске и лирске и геопоетичке завичаје. Свугде где је олиставао онај наш предачки штап, и где је Сава тим штапом отварао изворе у стени, мој је завичај. И топоними које помињете имена су за такву завичајност. Ту се увек враћамо, ту сневамо о слободи и кад је нема, ту видамо ране и обнављамо се изнутра. Без њих смо свашта и ништа. Можемо бити биокиборзи или уклето тумарати између светова као „летећи Холанђанин”.

Док успевамо да такав поредак очувамо у поезији, тако ће бити и у свему осталом.

Плодној долини Јадра, њеним људима и јунацима Цера посвећен је читав један циклус ваше збирке „Благослови”. На који начин се историјско сећање огледа у вашој личној поетској космогонији?

Моја поезија темељи се на мистици сећања. Сећања изнад и испод прага свести. Све, од првог објављења Творца у творевини до овог нашег разговора, део је тог мистичног сећања. Можда ничега изван тога и нема. Можда су и највиша знања до којих човек долази само врста присећања, враћање оног потонулог у нама и човека у његов првобитни ранг, старији од такозваног греха и пада. Кестлер је у праву кад каже да је и „имагинација само облик сећања”.

Историја и време су други ниво ствари, варљиво сећање „оног који је пао као Човек а буди се као човечанство”. О том сећању говори Борхес: „име које дајемо пукотинама упорног заборава”. На том нивоу ствари, моја поезија је поновно склапање комадића разбијене слике на којој се и сам налазим. А Јадар, са својим лепим келтским и можда старосрпским именом, мој је најужи завичај. Ту се мој круг затвара и ја остајем у њему.

Зашто се често окрећете ватри и симболима светлости?

Зато што из њих долазимо. И зато што само тако можемо „научити мрак да сија”. Тама и нигдина само су позадина на којој се то боље оцртава.

Описујући Свету Тројицу, можда највећу тајну света, Григорије Богослов вели да их можемо видети као „јединствену светлост три сунца”. А Јакоб Беме, тај необични и видовити обућар, каже: „Упали ватру и угледаћеш тајну.”

Томе су ме училе и моја бака Настасија и мати Анђелија, уводећи ме, као дечака, у улогу божичног положајника. „Божичу у Јадру” је важна песма у *Благословима*. Завршава се овако: „Роди се. Дарова нам пут и кораке.”

Негде у даљини ових песама чују се бојеви, једно еписко доба, али ви се окрећете и мотивима духовности. Да ли је то део и нашег вредносног система?

Ако послушамо дуже, чућемо и бруј васељене, глас Седобрадог са Горе, пој анђела над водама. На путу човековог удаљавања од првобитне пуноте, путу тоњења и стамњивања, после метафизике (духа) долази слика мита. Она нам, кроз еп и митографску поезију, преноси шта се у нама збило. Дочарава унутарње феномене које смо одавно престали да разумемо и имамо врло баналне представе о њима. Тек испод тога следе велике религије, па појединачне филозофије, уметности и науке, већ фрагментарне и полуслепе. Свете књиге уче нас да је то хијерархијски поредак и пут. („Пут на доле и пут на горе исти је.”) Да, то је и део вредносног система. Еп који чујете у мојој лирици важан је данас и због етике коју носи и због типа човека којем је саобразан. Реч је о хорацијевском и светотазаревском човеку, „усправном међу рушевинама”. То је онај херој који јадикuje над побеђеним непријатељем: „Јао мене, до Бога милога, ће погубих од себе бољега!” Она потресна етика: „Боље ти је, сине, изгубити главу, него своју огрешити душу.”

Мало је тога данас, у овом суноврату. Зато и јесте толико важно. Зато и не припада маси, него најбољима.

У нашем језику бол је и мушког и женског рода, како подсећа ваша песма. Да ли вам је певање из бола тиме блискије од усхићења?

Бол или усхићење, оба певања су из морања. Граница можда и не постоји. Кончаловски каже: „И циркус је само акутна форма прикривања бола.” Истинска поезија не пише се из хира или таштине. Она није бекство него потрага. Није разбибрига него буђење, није естрада него део историје спасења. Враћа чин у реч, реч у мисао, мисао у дух, два у један. Она је обред којим се обнавља вид и памћење света. Ако одустанеш од тога, одустао си од себе. <

(Извор: „Политика”, Београд, 30. јануар 2023, www.politika.rs)

Објављено: среда, 8. фебруар 2023, 23:25h